

Nyhedsbrev

November 2014

19. årgang

Nr. 2

Kalender

Gule ærter mandag den 1. december kl. 18

Traditionen tro spiser vi gule ærter i Lindeværftet mandag den 1 december kl.18:00

Tilmelding ved opslag på værftet eller til Chresten Møller tel. 74458463, eventuelt Sonja Madsen tel. 74456238 eller på post@hjortspring.dk senest den 24. november. Prisen er 100 kr. per person.

Generalforsamling 2015-03-02

Agenda i næste Nyhedsbrev.

Navne og adresser

Formand	N. P. Fenger, Søbakken 14, 6430 Nordborg, tlf. 74 45 04 30, e-mail: formand@hjortspring.dk
Næstformand	Jacob Raarup Jensen, Lebølvej 29, Lebøl, 6470 Sydals, tlf. 22 29 21 59 e-mail: naestformand@hjortspring.dk
Kasserer	John Petersen, Ugebjergvej 13, 6430 Nordborg, tlf. 74 45 62 71, e-mail: kasser@hjortspring.dk
Sekretær	Barbara Mai, Brushøjvej 21A, Holm, 6430 Nordborg, tlf. 74 49 19 69, e-mail: post@hjortspring.dk
Øvrige	Burt Farber, Baunbjerg 3, Holm, 6430 Nordborg, tlf. 74 46 17 76, e-mail: post@hjortspring.dk Bent Aasand, Vestervang 30, Ulkebøl, 6400 Sønderborg, tlf. 40 40 03 58, e-mail: post@hjortspring.dk Chr. B. Hansen, Holger Drachmanns Gade 4 ^{3. tv} , 6400 Sønderborg, tlf. 22 72 72 56, e-mail: post@hjortspring.dk
Redaktion	Lauget, e-mail: pr@hjortspring.dk
Lindeværftet	Dyvigvej 11, Holm, 6430 Nordborg
Internet	http://www.hjortspring.dk

Næste nyhedsbrev

Det næste nyhedsbrev udsendes i februar 2015 og eventuelle indlæg skal være indsendt medio januar 2015.

Indlæg sendes til:

Lauget, e-mail: pr@hjortspring.dk

Referat af generalforsamlingen mandag den 10. marts 2014

1. Valg af dirigent

H.P Rasmussen blev valgt.

2. Formandens beretning:

Traditionen tro bidrog Hjortspringbådens Laug til påskeudstillingen 2013. Ved den lejlighed viste laugets medlemmer aktiviteter i form af smedning og andet håndarbejde. Der blev udstillet billeder af Winfred Gustav Papke, som viste satiriske billeder og desuden billeder af dyr. Der var pænt besøg, idet der kom 149 voksne og 6 børn i denne periode.

Ved medlemsmødet i maj måned viste vort medlem Burt Farber lysbilleder og fortalte om den store forandring, som det var at komme fra Californien til landsbyen Holm i Danmark.

Sebbe Als indbød i år til et arrangement, der fandt sted i pinsen. Hjortspringbådens Laug var repræsenteret ved formanden. Vi sejlede en tur med færø-båden Ottar og bagefter var der fællesspisning.

Der var planlagt en udflugt til Krengerup, hvor vi skulle se historisk håndarbejde. Desuden skulle vi se Ladby-skibet samt en kopi af dette skib, som for tiden er under bygning. Prisen for transport blev dog så høj at turen måtte aflyses.

Som forberedelse til vores deltagelse ved søsætningen af Nydambådens kopi aflagde bestyrelsen et besøg i Nydambådens værft i Sottrup Skov. Det var spændende at iagttage det store arbejde, som er udført og båden var på dette tidspunkt næsten færdig. En gruppe personer var nået langt med at fremstille historisk korrekte dragter til bådens søsætning. Der blev knyttet gode kontakter mellem denne gruppe og den tilsvarende fra vores laug.

Lindeværftet havde i lighed med tidligere år åbent for besøgende på lørdage i juli og august. Det gav anledning til et pænt antal gæster.

Historisk dag ved slottet blev afholdt lørdag den 10 august. Der var mange arrangementer og opvisninger og det gode vejr bevirkede, at der var mange besøgende. Vort laug havde stande, hvor der blev vist gammelt håndværk. Der blev sejlet på søen med Tilia med en besætning, der var iført historiske dragter. Af de besøgende var der 15, som tegnede sig for et halvt års medlemskab og de kunne derfor komme med på en sejltur.

Den 17 august blev Kopien af Nydambåden søsat og fik navnet Nydam Tveir. Vi deltog med Tilia og det blev et flot arrangement. En nærmere beskrivelse kan ses i vort nyhedsbrev (januar 2014).

Ved medlemsmødet i efteråret blev der holdt et foredrag med lysbilleder med emnet: Skibe fra Afrika og Arabien. Der var lejlighed til at stifte bekendtskab med søfartstraditioner og skibe, som er meget forskellige fra hvad vi kender fra vores verden. Efter foredraget blev der forklaret om og vist eksempler på de forskellige håndværk, som er i gang på Lindeværftet. Det er der skrevet om det sidste nyhedsbrev.

I week-enden 20-21 oktober blev der som sædvanligt afholdt husflidsudstilling på Sønderborg slot og vi deltog.

I december måned fortsatte vi vor tradition med en komsammen, hvor der blev serveret gule ærtet. Der var som sædvanligt en stor deltagelse.

Vort fremvisningsudstyr var efterhånden i en meget dårlig forfatning og det kunne ikke længere anvendes. Vi har derfor købt nyt udstyr for 26.161 kr. og fik 10.000 kr. i tilskud fra Fabrikant Mads Clausens Fond. Det er vi meget taknemlige for. Vi er nu i stand til at vise vores video med en langt bedre gengivelse end før. Anlægget er også velegnet til visning af digitale billeder samt PowerPoint slides. Dette kan komme til nytte ved præsentationer ved kommende medlemsmøder.

Der har i årets løb et pænt besøg, idet der alt i alt kom 876 personer. Det er lidt færre end sidste år men alligevel ret pænt. Hermed skal lyde en tak til alle de laugsmedlemmer, som beredvilligt stillede sig til rådighed som vagter.

Der er kommet tre nye medlemmer, som er interesserede i at smede. Det er godt, at vi får gang i

smedjen.

Lauget har for tiden 156 medlemmer. Dertil kommer 15, som tegnede sig for et halvårligt medlemskab ved historisk dag ved slottet. Erfaringen viser dog, at det ikke er alle, som har tegnet dette halvårige medlemskab, som ønsker at forblive medlemmer fremover.

Den 10 marts 2014

N. P. Fenger

Formandens beretning for året blev godkendt.

3. **Fremlæggelse af regnskab**

Kassererens regnskab for 2013 var godkendt af revisorerne og blev godkendt af generalforsamlingen.

4. **Behandling af Indkomne forslag**

Ingen forslag.

5. **Valg af bestyrelsesmedlemmer**

På valg var:

- **N. P. Fenger (Villig til genvalg)**
- **Sonja Madsen (Modtager ikke genvalg)**
- **C. B. Hansen (Villig til genvalg)**

Sonja Madsen fratrådte bestyrelsen. Bent Aasand blev valgt ind. De øvrige i bestyrelsen fortsætter.

6. **Valg af suppleant:**

- **Marianne Raarup**

7. **Valg af revisor:**

- **H. P. Rasmussen**
- **Jens Herborg**

Hans Peter Rasmussen og Jens Herborg fortsætter som revisorer.

8. **Fremlæggelse af budget og kontingent for 2015**

Kassereren gennemgik budget og det blev godkendt. Der var diskussion om at det næste afdrag til kommunen skulle udskydes et stykke tid. Men det blev besluttet at det skulle det ikke. Kontingent for 2015 blev fastsat til 125 kr.

9. **Eventuelt**

Det blev foreslået at sætte besøgspris op til f. eks. 25 kr.

Medlemsmøde mandag den. 10 marts 2014

Vores nye fremviser blev kort vist frem, så man kunne se den forbedrede billed kvalitet. Valbjørn har lavet en vejledning til systemet.

Det blev diskuteret hvad det skulle koste hvis en flok Linak ansatte skal med ud at sejle med Tilia. Det blev besluttet at vi skal regne på hvor mange mande timer der går med det for at finde frem til en pris.

Det blev foreslået at vi får en mikrofon til anlægget da det kan være svært for de bagerst siddende at høre hvad der bliver sagt.

Det blev nævnt om vi kan gøre noget mere for at gøre opmærksom på vores eksistens.

Vi mangler en til at tage sig af samarbejde med Jollmandsgård.

Vi mangler en til at deltage i møder med historisk gruppe på Nordborg slot.

Barbara Mai 13.03.2014.

Et nyt stort projekt

Gennem adskillige år var vi travlt beskæftiget med at bygge Tilia. Igennem denne periode var der et godt sammenhold i laugets og ved de månedlige medlemsmøder fortalte de forskellige grupper om hvad der var foregået siden sidst. Under arbejdsdagene kom mange mennesker forbi for at følge arbejdet. Endeligt kunne vi i 1999 søsætte Tilia. I de følgende år var der prøvesejladser for at udforske bådens egenskaber. Desuden gennemførte vi en del medlemssejladser. Disse sejladser er imidlertid gennem årene blevet mere sjældne og i år har vi kun haft Tilia i vandet på Nordborg Sø i forbindelse med Historisk dag ved Slottet. Årsagen til de færre sejladser skyldes at det er et ret stort arbejde at transportere Tilia til vandet og søsætte den. Siden søsætningen har der været gennemført en række delprojekter på Lindeværftet og hver tirsdag aften er der en gruppe medlemmer, som trofast møder op for at arbejde med disse projekter. Vi har stadig det gode sammenhold i laugets. Desuden har vi kunnet glæde os over, at adskillige tusinde mennesker i årenes løb har været på besøg for at se Tilia og høre om Hjortspringfundet. Det har altid været en fornøjelse at vise de besøgende rundt og fortælle og de fleste er meget interesserede.

Nu synes vi i bestyrelsen, at det er tiden til at et nyt, stort projekt. Formålet hermed skal være at give nyt liv til laugets og dermed yderligere udbrede kendskabet til båd og fund samt laugets arbejde. Vi vil foreslå at bygge en 7-9 meter lang sejlførende båd, som refererer til fortiden. Der er god grund til at tro, at besøgende vil finde det interessant at følge arbejdet med at bygge en båd. Efter færdiggørelsen er det meningen, at den skal ligge konstant i vandet i sommerhalvåret. Det bør være i Dyvig og således er det let for interesserede laugsmedlemmer at foretage hyppige sejlture i sommerens løb.

Som forbillede kan vi foreslå at bygge en kopi efter en båd, som er fundet ved Gislinge ved Lammefjorden. Det er en båd med længde = 7,70 m; bredde = 1,64 m og en dybgang på 0,25 m. Båden kan drives frem af 6 årer. Sejlet, som formodentligt har været et råsejl, kendes ikke, men det har nok været på ca. 10 m². Materialet hertil kan være uld.

En kopi af Gislingebåden

Den oprindelige båd var bygget af egetræ. Vi vil dog overveje at benytte fyrretræ til bordene og krumvokset egetræ til stævne, spanter og bundstokke. Der kendes mange eksempler på, at disse materialer har været benyttet til skibsbygning. Fyrretræ er væsentligt billigere end egetræ. Gislingebåden var samlet med klinker af jern. En anden mulighed er, at båden bliver syet sammen med lindebast. Herved har vi en forbindelse bagud til Hjortspringfundet. Selvom der ikke er fundet syede både fra perioden ved overgangen fra vikingetiden til middelalderen, kan de godt have eksisteret. Det er trods alt kun ganske få af tidens både, som man har fundet og udgravet.

Vi håber, at et sådant projekt vil interessere laugets medlemmer. Desuden håber vi, at det kan tiltrække nye medlemmer, således at kendskabet til Hjortspringfundet, båden og laugets arbejde vil blive endnu mere udbredt.

N. P. Fenger

Fortsættes ...

Medlemsmøde den 24 april 2014

Ved medlemsmødet havde vi besøg af Jørgen Bonde fra Vejle, som kom og viste billeder og fortalte om en jordomsejling med en båd ved navn Danish Dynamite. Jørgen Bonde, der er født i Svenstrup, indgik i et kollektiv, som byggede båden i årene 1981-86. Som båd valgte man en stålbåd af typen Borghegn 49. Dette materiale blev valgt fordi det regnes for relativt sikkert ved kollisioner. Mindre skader giver buler, som kan rettes. Ved større skader er det muligt over det meste af verden at få svejst nye plader i. Til bygning af båden købte man et nedlagt hvilehjem og indrettede det med værksteder. Båden er ganske stor, tallet 49 i typebetegnelsen betegner længden i fod, hvilket svarer til 15 m. Vægten er 18 tons. En lang tur på oceanerne kræver meget udstyr, således et stort køleskab. Af andet udstyr kan nævnes en højtrykskompressor, som kan levere luft til dykning. Man havde naturligvis til hensigt at udforske de mange farverige koralrev, som findes i de tropiske farvande.

Endelig kunne man den 11 august 1984 søsætte båden, som fik navnet Danish Dynamite. Det var et stort tilløbsstykke, hvor 500 mennesker deltog og beundrede den store båd med en mast, som er 20 meter høj. Året efter i august var båden færdigudrustet og man begav sig af sted. Turen gik gennem Kielerkanalen ud i Nordsøen, hvor man måtte kæmpe med en storm med vindhastigheder op til 25 meter per sekund. Derpå gik turen gennem Den Engelske Kanal ud i Biscayaen, hvor man i den kraftige vind nåede op på en hastighed på 20 knob!. Derpå blev nogle havne i Spanien og Portugal besøgt og man købte store mængder af proviant til den kommende tur over Atlanterhavet. De Kanariske Øer blev anløbet, og nu gik turen ud i Atlanterhavet mod vest. Først var det næsten vindstille, men derpå blæste passaten op og skibet sejle nu mod vest med den kraftige passat ret agterind. Her rullede båden kraftigt, for sejlene kan ikke dæmpe rulningerne med den vindretning i forhold til båden. Man sejlede ikke med selvstyrer, for der skulle hele tiden være en person til rors for samtidigt at holde udkig. På den måde sejlede man i 18 døgn og så kun to skibe i løbet af disse mange døgn.

Om sider nåede båden til Caribien, hvor man sejlede rundt i 5 måneder. Der var rig lejlighed til at dykke da der er meget at se i det klare vand. Karnevallet blev overværet i Martinique og i Venezuela blev bunden malet op. Næste mål var Panama, hvor skibet gennem 3 sluser blev hævet 25 meter op i kanalen for senere at blive sænket ned til niveauet i Stillehavet. Turen fortsatte nu til Galapagos Øerne hvor der var lejlighed til at se det spændende dyreliv. Ved passagen af Ækvator blev der afholdt dåb efter de gamle sømandstraditioner. Mange øer i Stillehavet blev besøgt og meget blev oplevet. Om side blev New Zealand anløbet og det var nødvendigt at vente til orkansæsonen var overstået før turen fortsatte hjemad.

Efter hjemkomsten blev Danish Dynamite solgt.

Det var et spændende foredrag, ledsaget af mange udmærkede billeder, vist i PowerPoint. Her kom vores nye fremviserudstyr rigtigt til sin ret.

Referent: N. P. Fenger

Den maritime arv

Denne titel dækker over et forum bestående af maritime museer og aktører i den dansk-tyske grænseregion. Vincent Büsch fra Flensborg Søfartsmuseum er videnskabelig volontør og den person, som holder sammen på de mange tråde fra de deltagende organisationer. I dette samarbejde kan hver af de deltagende institutioner gøre opmærksom på sin eksistens og lære andre tilsvarende at kende. Der arrangeres forskellige foredrag og seminarer, som offentliggøres ved hjælp af mails. Vi er tilmeldt og bliver underrettet på laugets mail-adresse post@hjortspring.dk. Den 5 april i år var der arrangeret et seminar på Catrinesminde Teglværk, hvor undertegnede deltog som repræsentant for vores laug. Vincent Büsch indledte med at fortælle om organisationen Den Maritime Arv og om andre maritime netværk. Derpå fortalte Torben A. Vestergaard fra Catrinesminde Teglværk om tegl og skibe fra Flensborg Fjord. Dette område har gode muligheder for produktion af teglsten og dette er blevet udnyttet langt tilbage i tiden. Der er gode forekomster af egnet ler og sand til magring af leret. Teglværkerne blev anlagt tæt ved havet, da man havde behov for skibstransport for at afsætte produktionen over lidt længere afstande. De mest benyttede skibstyper til disse transporter var jagter og galeaser. Men hollandske typer med de karakteristiske sidesværd forekom også.

Store brande i København og Altona gav i perioder en stor afsætning. I Norge er forekomster af ler sparsom, og der var stor efterspørgsel efter mursten. De berømte flensborgsten var også eftertragtede som byggemateriale i de danske kolonier på de tre vestindiske øer. De smukke officielle bygninger, som stadig kan ses på disse øer, er byggede af sådanne mursten. De mange store sejlskibe, som sejlede til øerne i kolonitiden, brugte mursten som ballast på udrejsen. Under hjemrejsen var skibene lastet med sukker, og der blev tjent mange penge på denne handel. Den ophørte under englandskrigen i begyndelsen af det nittende århundrede og nåede aldrig siden op på det tidligere omfang.

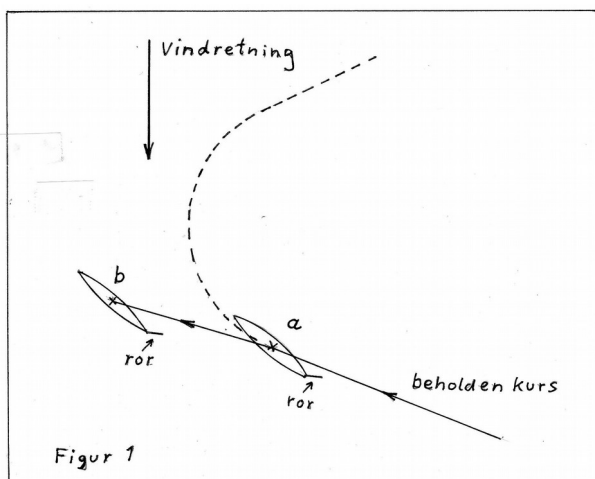
Idet netværket arbejder i den dansk-tyske grænseregion er man indstillet på at benytte begge sprog og

der er to hjemmesider. Den dansksprogede er: www.denmaritimearv.eu og den tysksprogede er: www.maritimeserbe.eu. Der er for tiden cirka 10 danske og lige så mange tyske museer og organisationer tilknyttet dette netværk.

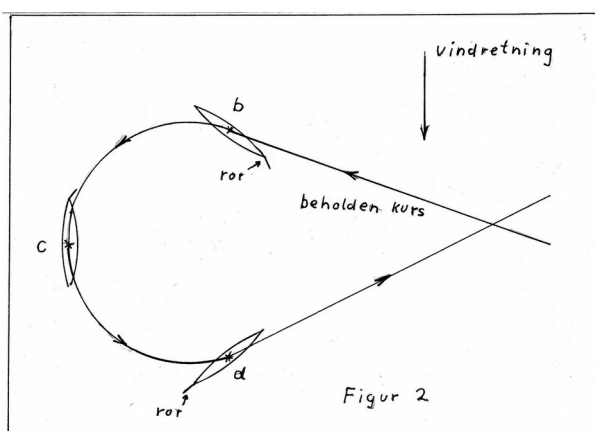
N. P. Fenger

Historisk dag ved slottet 2014

Traditionen tro deltog vores laug i historisk dag ved slottet den 9 august. Tilia blev transporteret til Nordborg og søsat uden problemer. Vejret var ikke godt, idet det regnede og blæste kraftigt fra sydvest. Ved sejladsen fra søsætningspladsen til flydebroen syd for slotsparken var Tilia nået til en position syd for slotsøen. Kursen var sydlig og der blev givet ordre til at dreje mod styrbord og padle fuld kraft fremad.

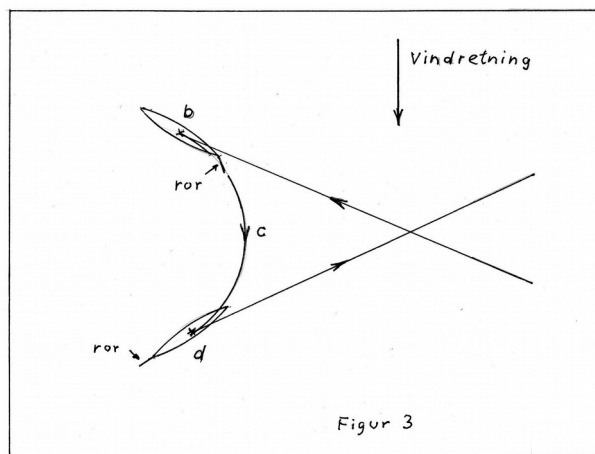

Situationen er vist i *figur 1*. Tilia kommer sejlsende med vinden skråt ind fra styrbord og der er en stor afdrift på grund af den stærke vind. Ved position *a* gives der ordre til at lægge roret over til en drejning mod styrbord. Vindens styrke bevirker imidlertid at bådens fart er ret ringe. Så er der ikke styrefart nok og roret kan ikke tvinge stævnen op mod vinden og over på den anden bov. Båden fortsætter derfor med næsten den samme beholdne kurs. Der er dog en større afdrift. Det skyldes, at roret, som i denne situation ikke kan dreje båden, nu virker som en bremse. Tilia fortsætter derfor mod positionen *b* i stedet for at følge den sejlretning, som er vist med med punkteret strek.

Problemet med at dreje Tilia op mod en stærk vind er erkendt adskillige gange tidligere. Det hjælper ikke at ro væk om bagbord og skodde om styrbord i det aktuelle tilfælde. Der er en hydro- og aerodynamisk forklaring på, at det er så vanskeligt at få en båd bragt på en kurs med stævnen op mod en kraftig vind. Denne forklaring er dog for omstændig til at blive bragt her.

Dan, som var skipper, erkendte situationen og gav ved position *b* ordre til at dreje til bagbord således som vist i *figur 2*. Herved opnåede båden så megen fart at den ved rorets hjælp kunne bringes over på den ønskede kurs således som det fremgår af figuren. Herefter var det en enkel sag at sejle Tilia over til flydebroen og fortoje.

Det skal bemærkes at der er en alternativ metode til at få båden vendt gennem vinden når den er stærk. Fremgangsmåden er vist i *figur 3*. Når man ved position *b* har erkendt at det ikke er muligt at få båden op mod vinden, kan man give ordre til at skodde. Samtidigt lægges roret mod bagbord. Der sejles nu baglæns med en betydelig fart, da vinden hjælper til. Roret tvinger nu agterenden ud som vist, og ved position *d* har båden fået den ønskede retning og der gives ordre til at ro fremad med den ønskede kurs.

Det kan anbefales at udføre forsøg med begge de to beskrevne metoder næste gang Tilia kommer ud at sejle.

Den kraftige blæst og regnen bevirkede, at der kun blev gennemført en enkelt sejlads med nytegnede medlemmer. Her blev det valgt at sejle tæt ved søens sydvestlige bred, hvor der var nogenlunde læ for vinden.

Tilia på Nordborg Sø. Foto: Anette Bak Sørensen

Foruden sejladsen med Tilia havde vort laug også telte med stande, som viste vores håndværk. Der foregik desuden en række andre aktiviteter i dagens løb. Således var der forevisning af kamp til "døden" med våben og udrustning fra vikingetiden, middelalderen og renæssancen. En spektakulær scene var en fingeret henrettelse af en forbryder ved halshugning med økse. Det viste sig dog senere, at "forbryderen" på forunderlig vis havde overlevet denne barbariske straf med sit hoved i behold.

En falkoner holdt opvisning med sin falk. Det viste sig, at det ikke er helt let at få kontrol over en sådan fugl. Først fløj falken op og satte sig i et af parkens træer. Her havde den ikke lyst til at adlyde falkonerens kalden. Til sidst lyste den dog men satte sig derpå til rette på slottets tag. Efter flere forgæves kalden littede den igen, men satte sig nu til rette på taget af gymnastiksalen. Om sider lykkedes det at få den til at vende til bage for at sætte sig til rette på falkonerens arm. Herefter fik den sin belønning i form af en kylling, som var blevet slagtet umiddelbart efter at være kommet ud af ægget. Falkoneren var en glimrende fortæller, som under forestillingen fortalte om kunsten at tæmme falke samt om falkonerjagtens historie. Men falkens manglende lyst til at samarbejde bevirkede dog, at der blev flere og flere gentagelser i fortællingerne.

*Falkoneren med sin falk.
Foto: Anette Bak Sørensen*

Dagen var præget af blæst og megen regn. Alligevel var der dog en hel del mennesker, som havde taget regntøj på og overværede dagen.

N. P. Fenger

Håndarbejdsgruppen

Vi arbejder stadig hver tirsdag aften med forskellige former for håndarbejder.

I mødelokalet har vi nu etableret et bord med vores håndarbejde, så vores gæster kan se, hvad vi arbejder med.

Desuden har vi deltaget i Historisk Dag ved Nordborg Slot og Husflidudstillingen på Sønderborg Slot – begge steder som arbejdende stand.

Vi har også i årets løb tjent lidt penge hjem til Lauget ved salg af det, vi laver.

Hvis, der sidder nogle ”piger”, som har lyst til at være med, så er de velkomne, mød bare op en tirsdag aften kl. 18.30.

Med venlig hilsen
Sonja

Sommeråbent

Som sædvanlig havde vi åbent hver eftermiddag i 3 uger i sommerferien.

Det er ikke nemt at lægge en vagtplan i denne periode, men det lykkedes dog til sidst.

Tusind tak til alle dem, der tog en eller flere vagter. En speciel tak skal lyde til Valbjørn, som tog 14 dages vagter.

Med venlig hilsen
Sonja